

Sygn. akt I KK 326/22

POSTANOWIENIE

Dnia 22 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejcki

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 22 września 2022 r.,
sprawy z wniosku **E. K.**,
o odszkodowanie i zadośćuczynienie,
z powodu kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 10 grudnia 2021 r., sygn. akt II AKa 386/21,
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu
z dnia 2 września 2021 r., sygn. akt III Ko 212/21 w stosunku do ww.

p o s t a n o w i ł :

1. **oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
2. **obciążyć wnioskodawczynię E. K. opłatą sądową za postępowanie kasacyjne, zwalniając ją od wydatków tego postępowania.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy we Wrocławiu wyrokiem z dnia 2 września 2021 r., sygn. akt III Ko 212/21 zasądził na podstawie art. 11 ust. 2 w zw. z art. 11 ust. 1 i art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. Nr 34, poz. 149 z późn. zm.; dalej: ustawa lutowa) od Skarbu Państwa na rzecz E. K. oraz R. G. tytułem zadośćuczynienia kwoty po 18.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku,

za zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie A. G. w okresie od 26 października 1950 r. do 27 grudnia 1950 r., w pozostałej części oddalając roszczenie.

Wyrok ten zaskarżył pełnomocnik E. K. adw. T. M., w zakresie dotyczącym wysokości przyznanego zadośćuczynienia i odszkodowania, zarzucając:

1. obrazę przepisów prawa materialnego przez błędne zastosowanie art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 445 § 2 k.c. poprzez nieprzyznanie (zaniżenie) odpowiedniej sumy zadośćuczynienia;
2. obrazę przepisów prawa materialnego poprzez błędne przyjęcie, że odszkodowanie za szkodę spowodowaną represjami na podstawie art. 8. ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego nie należy się.

Jednocześnie wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie odmiennie co do istoty sprawy przez zasądzenie na rzecz skarżącej i jej siostry kwoty 1.139.105,04 zł tytułem zadośćuczynienia i 11.137,76 zł tytułem odszkodowania.

Po rozpoznaniu tak skonstruowanej apelacji, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 10 grudnia 2021 r., sygn. akt II AKa 386/21 uchylił zaskarżony wyrok w stosunku do R. G. w pkt I. i pkt. II części rozstrzygającej co do zasądzenia od Skarbu Państwa na jej rzecz zadośćuczynienia w kwocie 18.000 zł oraz oddalenia w pozostałej części jej roszczenia i na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. postępowanie umarzył. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Od powyższego wyroku kasację na korzyść E. K. złożył pełnomocnik adw. T.M., który podniósł zarzuty:

- rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego, mającego istotny wpływ na treść orzeczenia, polegającego na błędnym zastosowaniu przepisów art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 445 § 2 k.c. skutkującym (a) przyznaniem rażąco niskiego zadośćuczynienia i (b) nieuznaniem słusznych roszczeń skarżącej odnośnie odszkodowania;
- rażącego naruszenia przepisu art. 8 ust. 1 ustawy lutowej, polegającego na tym, że sąd uznał krzywdy wynikłe jedynie z wydania decyzji o tymczasowym aresztowaniu, a już nie z wykonania tej decyzji jak nakazuje to brzemienne ww.

przepisu wprowadzone nowelizacją ustawy lutowej tj. ustawy z dnia 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

W konsekwencji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie pkt II. i utrzymanego nim wyroku Sądu pierwszej instancji i wydanie merytorycznego orzeczenia o zasądzeniu odpowiedniej sumy zadośćuczynienia i odszkodowania lub przekazanie sprawy do Sądu Okręgowego we Wrocławiu w celu dokonania takiego rozstrzygnięcia zgodnie z wnioskiem skarżącej.

Prokurator w odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona kasacja okazała się bezzasadna w stopniu oczywistym w rozumieniu art. 535 § 3 k.p.k. i jako taka podlegała oddaleniu.

Na wstępie godzi się przypomnieć, że co do zasady kasację można wnieść tylko od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie, zaś powodem uzasadniającym jej wniesienie mogą być wyłącznie uchybienia wymienione w art. 439 k.p.k. lub inne rażące naruszenia prawa, jeżeli mogły one mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Oznacza to, że podnoszone w kasacji zarzuty muszą wskazywać na rażące naruszenie prawa, do którego doszło na etapie postępowania odwoławczego, co w konsekwencji mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia sądu drugiej instancji. Niedopuszczalne jest więc bezpośrednie atakowanie w kasacji orzeczenia sądu pierwszej instancji, a także kwestionowanie ustaleń faktycznych. Zarzuty podniesione w kasacji pod adresem orzeczenia sądu pierwszej instancji podlegają rozważeniu przez sąd kasacyjny tylko w takim zakresie, w jakim jest to nieodzowne dla należytego rozpoznania zarzutów stawianych orzeczeniu sądu odwoławczego. Rolą sądu kasacyjnego nie jest bowiem ponowne „dublujące” kontrolę apelacyjną - rozpoznawanie zarzutów stawianych przez skarżącego orzeczeniu sądu pierwszej instancji. Stwierdzenie ich zasadności ma znaczenie wyłącznie jako racja ewentualnego stwierdzenia zasadności i uwzględnienia zarzutu odniesionego do zaskarżonego kasacją orzeczenia sądu odwoławczego (por. wyrok SN z 18 listopada 1996 r., III KKN 148/96, OSNKW 1997, z. 1-2, poz. 12).

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że oba zarzuty podniesione przez skarżącego w istocie skierowane są przeciwko orzeczeniu Sądu *a quo*. Zauważyć bowiem należy, że Sąd *ad quem* utrzymał w mocy orzeczenie pierwszoinstancyjne w odniesieniu do E. K., co oznacza, że nie stosował przepisów art. 445 § 1 i 2 k.c. oraz art. 8 ust. 1 ustawy lutowej, *ergo* nie mógł ich naruszyć. Nie budzi wątpliwości, że istnieje możliwość przeniesienia uchybień z postępowania pierwszoinstancyjnego, ale wówczas na skarżącym ciąży obowiązek podniesienia i wykazania wadliwości procedowania przez sąd odwoławczy, w następstwie którego doszło do owego przeniknięcia uchybienia do orzeczenia drugoinstancyjnego, co mogłoby się wyrażać z nierzetelnym rozpoznaniu zarzutów środka odwoławczego (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 14 kwietnia 2021 r., III KK 16/21, LEX nr 3220128). W takim wypadku skarżący winien przywołać również art. 433 § 2 k.p.k. jako przepis, którego obraży dopuścił się sąd odwoławczy, czego w niniejszej sprawie nie uczynił. Niezależnie od wskazanych mankamentów, uwzględniając treść art. 118 § 1 k.p.k., Sąd Najwyższy rozpoznał kasację we wskazanym zakresie.

W pierwszej kolejności skarżący kwestionuje wysokość przyznanego zadośćuczynienia. Podnosi, że sąd przyjął wprawdzie odpowiednie stawki, lecz nie uwzględnił długoterminowych skutków, jakie bezprawne pozbawienie wolności wywarło na psychikę A. G., a zatem konsekwencji psychicznych, które ta ponosiła już po wyjściu na wolność przez cały okres swego młodzieńczego i dorosłego życia. Analiza uzasadnienia wyroku Sądu *ad quem* prowadzi jednak do odmiennych wniosków. Rozpoznając apelację pełnomocnika wnioskodawczynie Sąd odwoławczy wprost zwrócił uwagę, że na wysokość zasądzzonego zadośćuczynienia wpływ miało szereg okoliczności, w tym również skutki psychiczne przejawiające się w trwającym długo poczuciu lęku, które towarzyszyły A. G. po opuszczeniu aresztu. Jak zauważył Sąd *ad quem*, w toku postępowania nie wykazano, aby matka wnioskodawczynie oprócz traumy i lęku doznała schorzeń, które miałyby związek z aresztowaniem. Tak więc nie sposób zgodzić się ze skarżącym, że doszło do uznania krzywd wynikłych jedynie z wydania decyzji o tymczasowym aresztowaniu, przy jednoczesnym nieuprawnionym pominięciu tych wynikających z wykonania tej decyzji. Niezależnie od powyższego przypomnieć należy, że jak wielokrotnie

podkreślał Sąd Najwyższy, zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny w postępowaniu kasacyjnym wyłącznie wtedy, gdy orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalenia wysokości tego świadczenia, co w praktyce będzie miało miejsce tylko przy ustaleniu kwoty symbolicznej (*vide* postanowienie SN z dnia 4 listopada 2021 r., II KK 495/21, LEX nr 3333572; postanowienie SN z dnia 29 grudnia 2020 r., V KK 125/20, LEX nr 3245694; postanowienie SN z dnia 30 lipca 2020 r., V KK 556/19, LEX nr 3276579; postanowienie SN z dnia 27 czerwca 2019 r., V KK 276/19, LEX nr 2729328; postanowienie SN z dnia 5 listopada 2013 r., III KK 200/13, LEX nr 1418732). Z taką sytuacją nie mamy w niniejszej sprawie do czynienia. O kwocie nieodpowiedniej nie może świadczyć sama dysproporcja pomiędzy żądaniem wnioskodawcy, a faktycznie przyznanym świadczeniem. Trzeba również pamiętać, że kwota zadośćuczynienia została zasądzona jedynie w przypadającej na E. K. części.

Odnosząc się natomiast do odmowy przyznania odszkodowania zauważyć należy, że skarżący pod pozorem obrazy prawa materialnego, tj. art. 445 § 1 i 2 k.c. kwestionuje w istocie poczynione w sprawie ustalenia faktyczne. Próbuje doprowadzić do powtórnej kontroli odwoławczej, co jak wskazano na wstępie jest niedopuszczalne. Sąd *meriti* uznał, że w toku postępowania nie wykazano szkody majątkowej poniesionej przez A. G., która pozostawałaby w bezpośrednim i adekwatnym związku przyczynowym z pozbawieniem jej wolności w ramach represji za działalność niepodległościową. Wyroki Sądów obu instancji zawierają szerokie uzasadnienie powodów takiej decyzji i nie ma potrzeby ich powtarzania.

Reasumując, nie budzi wątpliwości, że w przedmiotowej sprawie nie doszło obrazy art. 445 § 1 i 2 k.c. oraz art. 8 ust. 1 ustawy lutowej, a wniesiona kasacja okazała się bezzasadna w stopniu oczywistym, co implikowało jej oddalenie w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Zważywszy na to, że art. 13 ustawy lutowej stwierdzający, iż koszty postępowania w sprawach objętych ustawą pokrywa Skarb Państwa dotyczy tylko kosztów powstałych w okresie od wszczęcia do prawomocnego zakończenia postępowania (por. postanowienie SN z dnia 21 marca 1997 r., WKN 5/97, OSNKW 1997, nr 7-8, poz. 55), na podstawie art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k.

obciążono wnioskodawcę E. K. uiszczoną opłatą. Jednocześnie zgodnie z art. 624 § 1 k.p.k. ze względów słuszności zwolniono ww. od wydatków postępowania kasacyjnego.

Mając na względzie powyższe orzeczono jak w sentencji postanowienia.

[as]